

КАФЕДРА КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСТВА

Концертмейстерська практика

Освітній ступінь	магістр
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-наукова програма	Фортепіано
Статус	<u>обов'язкова</u> / вибіркова
Семестровий контроль	<u>залік</u>

Курс	1
Семестр	1

ECTS	1
Годин	30
Практичні заняття	14
Самостійна робота	16

Інформація про викладача

ПІБ	Луковська Світлана Володимирівна, в. о. зав. кафедри концертмейстерства, кандидат мистецтвознавства, доцент, Ільїн Анатолій Миколайович, в.о. професор, Заслужений діяч мистецтв України
Профіль викладача	
e-mail	lukovskasveta@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Навчальний курс дисципліни «Концертмейстерська практика» сприяє закріпленню теоретичних знань та навичок, які були отримані студентами в процесі занять в класі концертмейстерства. Програма створена за вимогами навчального процесу вищої школи та встановлює основні методи підготовки піаніста – концертмейстера за різними видами діяльності.

Основна мета курсу формування професійного сучасного музиканта високого рівня неможливе без ретельного оволодіння навичками концертмейстерської та ансамблевої гри, опанування видами виконавства на різних інструментах, розширення репертуару тощо.

Дисципліна «Концертмейстерська практика» є невід'ємною складовою частиною програми «Концертмейстерство» та спрямована на професійну підготовку піаністів – концертмейстерів до практичної роботи.

Навчально – методичним завданням курсу «Концертмейстерська практика» є підготовка студентів – піаністів до самостійної роботи як акомпаніаторів і концертмейстерів музичних навчальних закладів різних ступенів акредитації, театрів опери та балету, театрів музичної комедії, концертних організацій тощо.

Основними завданнями концертмейстерської практики є:

- використання та удосконалення навичок концертмейстерської роботи в класі та на концертній естраді;
- засвоєння специфіки роботи в вокальних, інструментальних, диригентських класах, класі оперної підготовки;
- оволодіння методикою концертмейстерської роботи з виконавцем;
- на різних етапах підготовки навчального та концертного репертуару;

- надбання досвіду підготовки концертних програм в стилі строки;
- удосконалення методики концертмейстерської роботи з виконавцем;
- на різних щаблях підготовки навчального та концертного репертуару;
- удосконалення навичок читання з аркуша та транспонування;
- оволодіння в достатньому обсязі оперним та концертно-камерним репертуаром;
- цілеспрямоване вивчення спеціальної літератури з питань концертмейстерської роботи.

В наслідку проходження концертмейстерської практики студент повинен **знати:**

- особливості роботи концертмейстера з виконавцями на різних інструментах, з вокалістами та диригентами, інструменталістами тощо;
- методику концертмейстерської роботи по вивченню концертно – виконавського репертуару для солістів-вокалістів та інструменталістів;
- в достатньо широкому обсязі камерно-концертну та оперну літературу.

На базі досягнутих навичок студент повинен **вміти:**

- аккомпанувати на концертній естраді;
- аккомпанувати з аркуша та в транспорті;
- грати з диригентом;
- читати хорову партитуру;
- пристосовувати темброве звучання фортепіано у відповідності з особливостями звучання соліруючих інструментів (тембр, сила звучності, штрихи, технічні можливості тощо).

Студент-магістр повинен **мати уяву:**

- про індивідуальні особливості роботи викладача по спеціальності (вокаліста, інструменталіста, диригента тощо);
- про особливості роботи концертмейстера в процесі підготовки оперної вистави.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Студенти фортепіанного факультету проходять концертмейстерську практику по наступним напрямкам:

- вокал (сольний спів, оперний клас);
- струнні, духові, народні інструменти;
- хорове та оперно – симфонічне диригування.

При проходженні практики в класі сольного співу студент закріплює знання, отримані в класі концертмейстерства. Студент-практикант, спостерігаючи процес розспівування та роботи над творами отримує досвід практичної роботи з солістом – вокалістом, уміння вірного підбору репертуару відповідно з можливостями виконавця. В процесі роботи над вивченням музичного твору з солістом-вокалістом студент-практикант повинен звертати увагу на інтонацію, ритмічну чіткість виконання, дикцію, артикуляцію, працювати над фразою, диханням тощо.

В класі оперної підготовки студент – практикант повинен навчитися:

- роботі з диригентом;
- роботі з ансамблем виконавців;
- роботі з окремими солістами;
- якісному відтворенню на фортепіано особливостей звучання інструментів оркестру.

Концертмейстер повинен **знати** основні вимоги диригента у відношенні інтерпретації художніх творів. Він повинен **уміти** показати співакам вступ і чітке зняття звуку на паузах, в кінці фрази.

При роботі над ансамблем (дует, тріо, квартет та ін.) концертмейстер повинен досконало **знати** партію кожного соліста окремо та **уміти** проспівати її або підіграти на фортепіано.

Наслідком проходження практики в концертній організації є придбання навичок концертмейстерської та акомпаніаторської роботи. В процесі підготовки концертної програми з виконавцем концертмейстер повинен **знати** в достатньому обсязі музичну літературу, можливості соліста або соліруючого інструмента.

При проходженні практики в класах оркестрових інструментів (струнно-смичкових, духових, народних) студент повинен ознайомитись зі специфікою та особливостями виконавського процесу на конкретному інструменті. Концертмейстер-практикант повинен **знати** особливості роботи над інтонацією, штрихами; знати оркестрові ключі та вміти їх читати.

В процесі концертмейстерської практики в диригентському класі студент-піаніст повинен придбати навички гри «під руку» диригента. Крім того він повинен ознайомитись з основними

поняттями диригентської техніки. В класах хорового диригування концертмейстер-практикант повинен опанувати особливості виконання хорової партитури на фортепіано. Концертмейстер класу оперно-симфонічного диригування працює над творами для симфонічного оркестру та клавірами опер. Основними вимогами до роботи концертмейстера є вміння максимально приблизити звучання фортепіано до звучання інструментів оркестру, передати багатогранність штрихів та специфічність динаміки оркестрового виконання.

Форми проведення концертмейстерської практики: активна практика в вокальних класах під керівництвом викладача та студента – практиканта з фаху. Активна практика проводиться безпосередньо на робочому місці зі студентом – виконавцем; в концертмейстерському класі, на уроках, репетиціях, академічних та відкритих концертах та ін.

Пасивна практика – спогляд передбачає обов'язковий аналіз та осмислення почутого під керівництвом викладача – керівника практики.

Перелік тем індивідуальних занять

Тема 1: Проходження активної практики з солістами – вокалістами.

Тема 2: Проходження активної практики з солістами – інструменталістами.

Тема 3: Самостійні репетиції з виконавцями для досягнення єдиного інтерпретаційного плану виконання.

Тема 4: Виконання опанованих творів на концертній естраді.

Форми та технології навчання

Практичні заняття, індивідуальна робота з ілюстратором, самостійна робота.

Навчальні ресурси

Нотний матеріал відповідного концертмейстерського репертуару, музикознавча та методична література представлена у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії. Інструментарій у репетиційних приміщеннях, навчальних аудиторіях, концертних залах Академії надається для проведення занять, репетицій та концертних виступів відповідно до розкладу. За умови дистанційного навчання через протиепідеміологічні заходи, всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE, Viber, Zoom, Googl disk.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Робота над індивідуальною виконавською програмою, стилем та жанром творів.	15
2.	Практична робота з ілюстратором	25
3.	Самостійна робота	15
4.	Робота над обов'язковим репертуаром	15
5.	Залік	30

Всього	100
--------	-----

Критерії оцінювання знань студентів:

На оцінку «відмінно» студент:

- Студент демонструє у виконанні бездоганний ансамбль з солістом, творчо та вільно використовує набуті знання та навички, володіє всіма складовими частинами партитури твору на професійному рівні

На оцінку «добре» студент:

- Студент виконує твір на високому художньому та технічному рівні, впевнено веде соліста, демонструючи здобуте диригентське відчуття партитури, але допускає незначні помилки суто технічного характеру
- Студент демонструє досить високий рівень здобутих знань та навичок; демонструє добру обізнаність з особливостями сольної партії; але при цьому допускає деякі розходження в ансамблі з солістом

На оцінку «задовільно» студент:

- Студент виконує твір на досить належному технічному рівні; при цьому допускає при акомпонуванні солісту значні порушення метро-ритму, агогіки, динаміки, педалізації
- Студент виконує твір на досить низькому художньому та технічному рівнях; в ансамблі з солістом майже не демонструє набуті знання та навички

На оцінку «незадовільно» студент:

- Студент виконує партію акомпанементу із значними помилками в нотному тексті; часто зупиняється під час виконання твору; недостатньо знає партію солістів

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних музичних фестивалях та конкурсах, концертах. Відвідування культурномистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Акомпанемент как профессия и искусство : тексты лекции (сост. С. Савари). Харьков, 1993. 60 с.
2. Антонець О. Салонне мистецтво в європейській культурі XVII–XVIII століть: навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів III–IV р. акр. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2012. 120 с.
3. Антонюк В. Культура мови у співі та принципи української вокальної орфоепії. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : Музичне виконавство. К., 1999. Вип. 5, кн. 4. С. 38–47.
4. Волков Н. Пушечников И. К вопросу звукоизвлечения на языковых инструментах. Теория и практика игры на духовых инструментах. Сб.статей Ред.сост. В.Н.Апатский. К. Музична Україна, 1985
5. Вотріна В. Мистецтво співу і вокальна методика М.Е.Донець-Тессейр. К.: НМАУ, 2001. 272 с.
6. Гребенюк Н. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти: Монографія. К.: НМАУ ім. П.І.Чайковського, 1999. 269 с.

7. Гречишкіна Н. Особливості концертного виконання оперної арії. Навчальний посібник. Донецьк, 2007.
8. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти. К. Наукова думка. 1961.
9. Зарецька І. Творчі аспекти діяльності концертмейстера на уроках класичного танцю // Вісник Прикарпатського університету ім. В. Стефаника : зб. статей (ред. рада: В. Грещук (голова), С. Возняк та ін.). - Івано-Франківськ, 2009-2010. Вип. 17-18. С. 344-348.
10. Козаренко О. Феномен української національної музичної мови. Львів : НТШ (Українознавча бібліотека. Чис. 15), 2011. 285 с.
11. Концертмейстерська діяльність: історія, теорія, практика : зб. статей / (ред.-упор. Л. М. Ніколаєва). Львів : Сполом, 2005. 108 с.
12. Лихтман З. Е. Избранные романсы украинских композиторов: Проба исполнительского анализа. К.: КГК им. П.И. Чайковского, 1970.
13. Методические указания по концертмейстерской практике для студентов фортепианных факультетов музыкальных вузов. Автор-сост. Н.Н.Протопопова К. 1986
14. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва. К.: Муз. Україна, 1971. 90 с.
15. Михайлова Т. Виховання співаків у Київській консерваторії: Хронологічний огляд з 1863 по 1963 рр. К.: Музична Україна, 1970. 128 с.
16. Молчанова Т. Мистецтво піаніста – концертмейстера. Львів, 2007
17. Молчанова Т. Міра і пропорційність виконавського тандему «Піаніст-концертмейстер – соліст». Електронний ресурс.
18. Молчанова Т. О. Галицька концертмейстерська школа : наук. енциклопедичний довідник. Львів : Сполом, 2014. 176 с.
19. Молчанова Т.О. Мистецтво піаніста-концертмейстера у культурно-історичному контексті: історія, теорія, практика. Львів, Ліга Прес, 2015. 558 с.
20. О работе концертмейстера в классе хорового дирижирования. Методические рекомендации. Автор – сост. А.А.Мирошникова. К. РУМК, 1990
21. Савари С. Речитатив: проблемы аккомпанемента : уч.пособие (ред. О. А. Шумилина). Донецк : ДГМА им. С. Прокофьева, 2006. 50 с.
22. Українські співаки у спогадах сучасників / автор упор. І. Лисенко. Київ-Львів- Нью-Йорк. 2003. 780 с.
23. Фільц Б. Український класичний романс. К., 1972
24. Цуркан Л. Г. Вірність традиціям: кафедра сольного співу. Pro Domo Mea: нариси. До 90-річчя з дня заснування Харківського державного університету мистецтв імені І. П. Котляревського / Ред. Т. Б. Веркіна, Г. А. Абаджян, Г. Я. Ботунова та ін. Харків, 2007. С. 56-75.
25. Черкашина-Губаренко М. Р. Оперный театр в пространстве меняющегося мира: страницы оперной истории в картинках и лицах: монография. Харьков: Акта, 2013. 468 с.
26. Шендерович Е. В концертмейстерском классе. Размышления педагога. М. Музыка, 1996
27. Щепакін В. М. Харківський період (1901-1918 рр.) Федеріко Алессандро Бугамеллі. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти: зб. наук. ст. Вип. 36. Харк. нац. ун-т искусств ім. І. П. Котляревського; ред.-упоряд. Г. І. Ганзбург. Харків: Видавництво ТОВ «С.А.М», 2012. С. 6-20.